

Милорад Радојчић

Ваљево

ЖИВОЈИН П. СИМИЋ (1848-1926)

просветни, друштвени, политички и научни радник

Апстракт: У раду се говори о Живојину П. Симићу, рођеном 1848. године у тамнавском селу Врело. Завршио је Филозофски одсек Велике школе у Београду. Радио је као гимназијски професор у Неготину, Ваљево, Књажевцу, Зајечару и Београду. Био је и професор Учитељске школе и Реалке у Београду, али и секретар и начелник у Министарству просвете и црквених дела. Пензионисан је 1906. године, као директор Гимназије „Јосиф Панчић“ у Београду. Био је утемељивач Друштва Свети Сава, дугогодишњи председник Певачког друштва „Станковић“ у Београду, секретар Одбора Чупићеве задужбине, добротвор Српске књижевне задруге, члан Главног просветног савета, члан Општинског одбора Града Београда, надзорник основних школа, итд. Преминуо је у Београду 18. јула 1926. године.

Кључне речи: Живојин П. Симић, професор, Неготин, Ваљево, Књажевац, Зајечар, Београд, Друштво Свети Сава, Чупићева задужбина, Српска књижевна задруга, директор, секретар, добротвор.

**ŽIVOJIN P. SIMIĆ (1848-1926) – EDUCATIONAL, SOCIAL,
AND POLITICAL SCIENTIST**

Abstract: The article refers to Živojin P. Simić, who was born year 1848, in the Tamnava village Vrelo. He finished Faculty of Philosophy at Great school of Belgrade. He worked as gymnasium professor in Negotin, Valjevo, Knjaževac, Zaječar and Belgrade. In addition, he was a professor of Teacher's education school and Belgrade gymnasium "Realka" and was at position of secretary and head of Ministry of Education and religion. He retired in 1906, as the director of the gymnasium "Josif Pančić" in Belgrade. He was the founder of St. Sava Society, for several years he was a president of choir "Stanković" in Belgrade, was the secretary of Čupić endowment board, benefactor of Serbian Literary Society, member of Main Educational Council and of Municipal Board for City of Belgrade, supervisor of elementary schools and so on. He passed away in Belgrade on July 18th, year 1926.

Key words: Živojin P. Simić, Negotin, Valjevo, Knjaževac, Zaječar, Belgrade, St. Sava Society, Čupić endowment, Serbian Literary Society, professor, director, secretary, benefactor.

У кући нашег познатог земљака, професора Велике школе, књижевника и политичара Светомира Николајевића (Радуша, Уб, 1844 – Београд, 1922), маја 1886. године састала се група истомишљеника, угледних људи тог времена и договорила да оснује Друштво Светог Саве. Два месеца касније то је и озваничено на збору пријатеља, када су усвојена основна правила, а после само неколико дана уписано је око 300 чланова утемељивача.

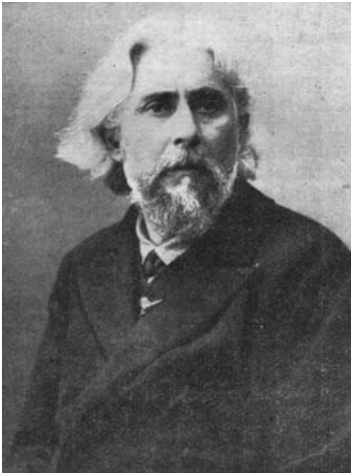
Друштво се брзо проширило, основало више задужбина и објављивало разне публикације, од којих је најзначајнији часопис „Братство“. Обезбеђивало је стипендије сиромашној даровитој деци и студентима, даривало бесплатне књиге школама и народним читаоницама, а у Београду је имало основну и продужну школу, кроз коју је прошло више од 20.000 деце из српских крајева под окупацијом.

За време Првог светског рата друштво није радило, обновљено је 1920. године, а као стални мото на књигама које је издавало биле су речи „Брат је мио, ма које вере био“. Забрањено је после Другог светског рата, а нови живот отпочело је тек 1994. године, на иницијативу групе српских интелектуалаца и чланова породица бивших чланова управе. Обновљено друштво врло брзо је изашло на пут ширења просвете, културе и традиције и од њега се доста очекивало.

Обележаваће 125-годишњице постојања и рада овог најстаријег активног српског грађанског удружења, обележено је, 5. новембра 2011. године, свечаном академијом у београдском Народном позоришту и низом пригодних манифестација. Зато га користимо као један од повода да подсетимо на живот и дело Живојина П. Симића, просветног, друштвеног, политичког и научног радника, који је био не само један од утемељивача тог друштва, већ и човек који је четврт века био у његовом најужем руководству, једног од његових првих секретара друштва и вишегодишњег уредника друштвеног органа „Братство“.

Међутим, Живојин П. Симић није био активиста и функционер само тог друштва. Поједини савременици су за њега тврдили да је био права радилица, изузетно вредан и ретко скроман човек, свестран и неуморан у просветним и друштвеним пословима. Био је члан многих добротворних друштава, установа и задужбина, изузетан просветни радник, познати филолог и писац школских уџбеника, сарадник и уредник многих гласила, краљев и народни посланик. У енциклопедији¹ пише да је био, филолог и писац чланака из области језика и књижевности, истакнути просветни радник, значајан због настојања да се реформи-

¹ Мала енциклопедија „Просвета“, 1978, 196.

Живојин П. Симић

шу основне школе. За живота много је радио и урадио, па је у своје време био веома поштован и цењен али је време учинило своје, па је сада скоро заборављен.

Данас, више ништа не подсећа на њега, а и у родном крају вероватно се на прсте могу набројати особе које нешто више знају о њему. Нема сумње да би његови радни резултати били и знатно већи да није имао изузетно тежак и мукотрпан живот са доста личних и породичних трагедија.

Рано је остао без оба родитеља те се морао сам пробијати кроз живот. Вероватно слична животна судбина зближила

га је са вршњаком Љубомиром Љубом Ковачевићем, потоњим чувеним историчаром, професором Велике школе и академиком, али и његовим нешто старијим рођаком, а својим школским другом из гимназијских клупа Милованом Ђ. Глишићем, потоњим писцем и творцем реалистичке приповетке о српском селу. Сва тројица рано оставши без родитеља, били су приморани да се сналазе и уз велике напоре пробијају кроз живот. У почетку су се школовали испомажући се са 10-20 динара „благодeјанија“ или давањем часова („кондиција“) имућнијим, а слабијим ђацима. Још као гимназијалци јасно су формирали свој поглед на живот и друштво у коме живе и почели да се интересују за политику, али и баве новинарством и књижевношћу. У младости били су политички истомишљеници и сарађивали на разним пољима деловања. Временом је постао и интимни пријатељ Стојана Новаковића, познатог научника и државника.

Порекло и школовање

Приликом првог, потпуног а сачуваног, пописа становника у Кнежевини Србији, обављеном 1862. и 1863. године, у тамнавском селу Врело, као наследник масе поч. Петра Симића из тог села пописан је његов син Живојин, који је тада имао само 14. година. Са њим у заједничком домаћинству тада је живела само братучед Стеванија, стара 9 година. Њихова целокупна имовина износила је десет плугова или десет дана орања, а била је процењена на 40 дуката, док је њихов месечни

приход износио само један талир, па су били разврстани у прву, најнижу класу грађана.²

Вероватно је мало оних који знају да се иза наследника поменуте масе крије Живојин Симић. Пошто се у нашој литератури појављује више познатих личности са истим именом и презименом, личност из ове биографије означаваћемо са Живојин П. Симић, како се повремено и потписивао.

Рођен је 15. октобра 1848. године у Врелу, Срез тамнавски, Округ ваљевски, од оца Петра и мајке Љубице.³ На жалост о породици из које потиче нисмо успели ништа конкретнији сазнати. Чак ни антропогеограф Љубомир Павловић, у познатој студији „Антропогеографија Ваљевске Тамнаве“ (Београд, 1912), при набрајању тамошњих фамилија не помиње његове Симић, мада је евидентно да су тада живели у Врелу и да их има и сада. Из те породице потиче др Прибислав Симић⁴, дугогодишњи декан Богословског (Теолошког) факултета СПЦ у Београду.

Познато је да је основну школу учио и завршио у месту рођења. Иако је рано остао без родитеља имао је жарку жељу да настави даље школовање. Прву мушку београдску гимназију завршио је школске 1869/70. године. Остало је забележено да се још као гимназијалац истицао својим литерарним радовима и преводима на састанцима Ђачке литерарне дружине „Нада“ при Првој београдској мушкој гимназији.⁵ Зна се да је неко време био и председник те дружине и да је био организатор и реализатор многих њених активности.

При крају школовања, 29. априла 1870. године, Живојин П. Симић, Милован Ђ. Глишић, писар Јосимовић и седам одборника поменуте дружине тражили су од „Совета гимназиског“ да им се одобри одржавање састанка и онда кад професор није присутан. Текст којим су се обратили био је оштар протест усмерен не само против гимназијског савета и

2 Архив Србије, Београд, Пописне књиге 1862/63, Окружје ваљевско Срез тамнавски, Општина врељанска. Резултати тог пописа за општину Уб прештампани су књизи „Наши преци“, Уб, 2002, књ. II

3 Радојчић, 2001, 294

4 Симић (Богољуба) Прибислав (Врело, Уб, 01. 09. 1935), завршио је Богословски факултет СПЦ у Београду и три семестра постдипломских студија на Старогрчком теолошком факултету у Берну и Екуменском институту у Женеви. На Богословском факултету у Београду одбранио је докторску дисертацију „Романов типтик“. Више пута биран је за продекана и декана Богословског факултета у Београду а сада има звање протођакона. Говори немачки, енглески, грчки и руски и има више објављених стручних и научних радова. Живи у Београду, ул. Мокролушка 86.

5 Радојчић, 1996, 14

Ђорђа Малетића, директора – конзервативца, већ и у посредној линији и против Намесништва, које је зазирало од „политизирања“ у школама и на чији се миг све то радило. Али узалуд је дружинска управа протестовала, Савет је одлучио „да остане све као и до сада“ било.⁶

Мада је живео у веома тешким околностима и практично без најелементарнијих услова за живот и школовање, пажљиво је пратио сва друштвена збивања тога доба и умео да често и веома оштро коментарише негативне појаве у друштву. И поред свега, скоро у редовном року завршио је студије на Филозофском одсеку Велике школе у Београду. Да би могао да прати наставу и набавља најнужнија наставна средства најпре је давао кондиције слабијим ђацима, а потом је почео писати и сарађивати у више листова и часописа.

Школски друг и блиски сарадник Милована Ђ. Глишића

Током гимназијског школовања и за време студија био је школски друг, блиски пријатељ и сарадник Милована Ђ. Глишића. Поред сличних животних судбина оба су волела друштво, а и друштво је волело њих. Велибор Берко Савић је забележио да су у младости били нераздвојни другови и да су заједно радили у истој редакцији. Пошто су били веома музикални, често су се надметали у свирању. Док за Глишића знамо да је одлично свирао виолину и флауту⁷, за Симића нисмо успели сазнати на ком је инструменту музицирао.

За њихово дружење везано је и заједничко хапшење 1872. године. О томе је Глишићева сестра Станка Ђ. Глишић⁸ својевремено записала: „Сутрадан сам од братовог друга који је дошао да ме обиђе, дознала зашто је ухапшен. Он, Живојин Симић и Илија Коловић прешли су у Земун, накуповали забрањених књига 'Србија на Истоку' од Светозара Марковића, кришом их донели у Живојинов стан, сакрили испод сламарице, па запалили цигарете и радовали се што су ту ствар тако вешто извели. Одједном, отворе се врата, уђу полицајци, све претресу, нађу књиге, покупе их и понесу, а њих сву тројицу одведу у затвор. После су они сумњали на једног њиховог друга да их је он одао.“ Због овога су 23 дана провели у затвору и били оптуживани као „бунтовници по занату и агенти Интернационале“, мада је то био њихов први озбиљан сукоб са законом. На саслушању их је управник вароши Београд чак питао где

6 Савић, 1997, 69

7 Исто, 139.

8 Глишић С., 1933.

им је оружје којим су хтели да убију Књаза.⁹ Помиловани су као политички кривци приликом ступања кнеза Милана на српски престо.

Такође, мало се зна да је Живојин П. Симић са Милованом Ђ. Глишићем покренуо и уређивао популарни шаљиви лист „Врзино коло“. Сарадници тог листа никог нису остављали по страни а умели су правити крупне и масне шале. Као што доликује младим и слободоумним људима узимали су у подсмех поједине органе реакционарних владајућих структура тога доба и исмевали наредбе власти којима се ишло на сузбијање рада нових политичких струја. Пошто је полиција хтела то да спречи то се и она повремено налазила на њиховом удару, „па их је њихов подсмех више пекао него и најоштрија критика.“¹⁰

Доста су писали на разне, посебно актуелне, теме и објављивали по различитим листовима, часописима и сличним публикацијама. Чак су повремено заједно писали и објављивали књижевне огласе, како се онда говорило и писало, односно књижевне приказе како се сада називају. Тако су у *Српским новинама*¹¹ заједно објавили књижевни приказ књиге „Хиљаду и једна ноћ. Арабљанске приповетке“. С позивом на сакупљаче потенцијалних пренумераната или купаца тих издања сличан, ако не и исти, приказ поменуте књиге, под насловом „Књижевни огласи“ објавили су и у *Врзином колу*, број 18, од 29. јуна 1873. године, на 72. страни.

Почетак радне каријере

Прво запослење Живојин П. Симић добио је, 3. априла 1874. године, као практикант Министарства просвете и црквених дела. Са непуних 26 година није му одговарао канцеларијски рад па је молио је да буде распоређен на неки други посао у вези са професијом за коју се школовао. Само седам дана касније постављен је и за заступника наставника у Другој београдској нижој гимназији. А да подсетимо, та гимназија основана је указом Кнежевског намесништва у име малолетног кнеза Милана Обреновића 11. августа 1870. године под називом Палилулска полугимназија, па се може срести и под тим називом.

Као што се из доступних података види ни овде се није дуже задржао јер је, већ 20. августа исте године, постављен за предавача Ниже гимназије у Неготину, која је почела са радом још 10. септембра 1839. године одлуком Државног савета и потврдом Намесништва књаза

⁹ Савић, 1997, 123

¹⁰ Лазаревић, 1933.

¹¹ *Српске новине*, 1873, 428

Српског о пресељењу Зајечарске полугимназије (Главне школе) у Неготин. Међутим, 1860. године дошло је до укидања Неготинске гимназије, када је она враћена у Зајечар, да би 1867. године била поново била враћена у Неготин.

Међутим, указом од 1. децембра 1875. године постављен је за суплента Ниже гимназије у Ваљево. После привременог прекида наставе у тој школи због српско-турског рата, предавања у њој су настављена тек 18. марта 1877. године, али у нешто измењеном саставу. Уместо Живојина Симића и Виљема Капнера у овдашњој гимназији су почели радити суплент Милоје Гајић и учитељ Светозар Лукић.¹²

По личној молби, а на основу указа од 10. јануара 1876. године Живојин П. Симић је поново је постао суплент Ниже гимназије у Неготину. Из претходног се да закључити да се Живојин П. Симић по два пута враћао у неке школе и установе. Дакле, једна од тих школа у којој је радио у два наврата била је и Нижа гимназија у Неготину. Сви наши покушаји да сазнамо шта је био узрок тако честих премештаја Симића остали су без резултата. Познато је да су они оправдани „потребама службе“. Са ове временске дистанце тешко је објективно судити о томе.

Указом од 15. августа 1878. године Живојин Симић постаје је суплент Гимназијске реалке у Књажевцу, где по потреби службе извесно време и врши дужност директора, а потом и даље ради као њен професор. Према нашим сазнањима Указом Министарства просвете од 1. децембра 1870. године, основана је као дворазредна реалка у Књажевцу, али је почела са радом тек следеће школске године, односно 2. септембра 1871. године. Право да отвори и има трећи и четврти разред стекла је тек 1888. године. Међутим то као да јој није сметало да за 135 година постојања кроз ову гимназију прође више од 8.000 ученика. Међу бившим ученицима те гимназије било је преко осамдесет доктора наука и три академика.

Још као млад, али амбициозан просветни радник добро је овладао просветном проблематиком, па је упорно и систематски трагао за могућностима и путевима њеног унапређења. О томе је повремено говорио на стручним скуповима, али и писао у појединим чланцима. Као добар педагог и демократски настројен човек све отвореније се супроставља физичком кажњавању ученика (шамарање, пацке, клечање, стајање у ћошку и слично). Инсистира да се наставни програм што потпуније обрађује на часу и да се слободно ђачко време, уместо на домаће задатке, користи за игру, разоноду и рад у кући. С тим у вези он често наглашава и опасност од беспослицења и доколице који кваре

12 Перишић, 1997, 212

како не само децу већ и одрасле људе. Свестан да појединац не може много да учини да промени прилике у друштву залаже се за оснивање струковних организација и активно учествује у њиховом раду. Тако је током службовања у Књажевцу радио на оснивању Учитељског удружења.¹³ Упоредо са тим често је критички анализирао процес описмењавања поткрепљујући своје тврдње примерима из праксе и инсистирањем на активном учешћу ђака у том процесу.

Директор Гимназије у Зајечару

Указом од 16. августа 1879. године одлази за професора и привременог директора Ниже гимназије у Зајечару, која спада у ред најстаријих школа ове врсте у Србији. Као директор те гимназије, која је отворила своја врата ђацима још давне 1836. године, Живојин П. Симић је радио од 11. септембра 1879. до 25. јула 1882. године. На жалост нема много писаних докумената који сведоче о његовом раду у тој школи. У писму¹⁴ које је Петар Павловић 14. јула 1929. године из Београда послао Маринку Станојевићу, помиње га међу неколицином угледних просветних радника који су радили у тој угледној васпитно-образовној установи.¹⁵

Познато је, да је уз повремена сељакања у Неготин и са извесним променама у организацији, структури и концепцији наставног програма (у складу са друштвеним уређењем и циљевима васпитања класе на власти) ова средња школа надживела је сва бурна збивања, буне, ратове и револуције и траје до данашњих дана. После тога периода у Зајечару 1869. године основана је Нижа гимназија (од 1. до 4. разреда). У њу су се уписивали ђаци који су завршили четвороразредну основну школу. По завршетку нижег течаја (четири разреда) ученици су полагали нижи течајни испит или малу матуру. У ову школу пре свега уписивали су се деца из породица трговаца, чиновника, занатлија и имућнијих земљорадника.

Ова школа имала је врсне старешине и добре наставнике, а први њен директор био је Живојин П. Симић, професор, који је на том положају остао три године. После Симића, овом школом у Зајечару руководио је Сима Бимбић, ранији старешина зајечарске „реалчице“. Затим се на дужности директора, од године Тимочке буне и у неколико наредних, налазио Јован Митровић за чије је време нижа гимназија прерасла у вишу седморазредну гимназију.

¹³ Група аутора, 1987, 45

¹⁴ Историјски архив Зајечар, Б2-МС-251

¹⁵ Педовић, 1998, 136

За време Симићевог службовања у Зајечару за потребе тамошње гимназијске реалке саграђена је нова школска зграда за коју је пројекат урадио Рихард Ланг, деда познатог глумца и чувеног Зајечарца Зорана Радмиловића. Годину две дана касније, 1884. она добија и пети разред, па постаје потпуна гимназија, чиме је значајно проширен број наставних предмета и број запослених радника.

Житељи овог града имали су прилику да Живојина П. Симића упознају као изузетног педагога, одличног организатора и вредног друштвеног прегаоца у грађанству. Тих година посебно је био ангажован у месној певачкој дружини. Његову „беспрекорно чисту, мелодијску беседу“ на крају школске године, у скромној згради ниже гимназије, дуго су помињали многи ученици и њихови родитељи, а дивио јој се и Милан Ђ. Милићевић секретар Министарства просвете и црквених послова, за време своје посете Зајечару 1881. године.¹⁶

Директор Живојин П. Симић и наставници Коста Ивковић, Милош Марковић и Јован Поплишан, као и вероучитељ Димитрије Петковић основали су Гимназијску читаоницу. Сви су се обавезали да читаоници редовно уступају периодичку коју сами примају, да прикупљају књиге, посебно педагошке и књижевне садржине и претплате школу на листове и часописе. Улози поменутих наставника по сто динара годишње служили су за одржавање читаонице.

Захваљујући њиховом ангажовању и одрицању за кратко време наставнички кадар и ученици могли су да поред књига користе и већи број наслова периодике: *Српске новине*, *Просветни гласник*, *Васиљпач*, *Невен*, *Јавор*, *Видело*, *Самоујраву*, *Борбу*, *Раг*, *Народно ослобођење*, *Застава*, *Барјактар*, *Голуб*, *Отаџбина*, *Српски листи*, *Побратимство*, *Србаџија*, *Нови звуци*, *Стармали*, *Хришћански весник*, *Љубљански звон*, *Вјек*, на руском језику, *Padagogium*, *Deutsche Rundschau für die Literatur des Inund Auslandes*, *Deutsche Sculpraxis*, *Nouvelle Revue* и *Revue politigue et litteraire*.¹⁷

Професорски испит положио је 2. маја 1883. године са одличним успехом и добио диплому.¹⁸ Полагао је српски и старословенски језик, историју српског народа и немачки језик. Тема његовог професорског испита била је „Самогласници старословенског и српског језика“. Како је доста радио на свом општем и стручном усавршавању, важио је за једног од најбољих познавалаца српског и старословенског језика у Србији (доброг филолога).

16 Цветичанин, 1936, 95

17 Група аутора, 1987, 41

18 Цонић, 1927, 281

Повратак у Београд

Одлуком надлежних 25. јула 1882. године премештен је за Београд и постављен за професора овдашње Учитељске школе. Долазак у главни град схватио је као награду и признање за дотадашњи рад, пошто је образовање у Србији имало већ имало традицију школовању учитеља и за то су бирани најквалитетнији кадрови. Прва учитељска школа у Србији, са седиштем у Крагујевцу основана је, јануара 1871, а 1878. године премештена је у Београд. Са прекидима у ратним годинама, деловала до септембра 1972. године, када је прерасла у Педагошку академију, а од од 30. септембра 1993. године наставља да ради као Учитељски факултет Универзитета у Београду.

Његова професионална каријера и након тога наставља да иде узлазном линијом. После годину дана, 4. јула 1883. постављен је за секретара II класе Министарства просвете и црквених послова. Очигледно задовољни његовим радом, Указом од 16. фебруара 1885. године унапређен је у секретара Министарства просвете и црквених послова I класе. Две године касније, односно 10. јуна 1887, поново је професор Учитељске школе у Београду, да би 1. септембра 1889. године, наводно по потреби службе, био постављен за професора Београдске реалке.

У Министарство просвете и црквених послова враћа се 18. јула 1895. године, али овог пута за начелника III класе. Међутим увидевши да је то грешка већ 1. јануара 1896. године унапређен је за начелника II класе Министарства просвете и црквених послова. После годину дана, Указом од 1. јануара 1897. године поново је премештен за професора Београдске реалке са редукованом платом од 6.000 на 5.000 динара годишње.

Од почетка школске 1898/99. године Живојин П. Симић опет ради у Другој београдској гимназији, којој су 1898. године припојена сва одељења у међувремену укинута Реалке. После тога она је званично названа Гимназија „Вук Стефановић Караџић“ у Београду. Овде је предавао је српски језик¹⁹ и убрзо постао запажен и цењен просветни радник, који се поред рада у школи доста ангажовао и у друштвеном животу своје средине.

Директор Треће београдске гимназије

Привремени директор Треће београдске гимназије, 1902. године, био је професор те школе и вишегодишњи народни посланик Ранко Петровић из Брезовица код Ваљева. Већ, 24. августа 1902. године, ди-

¹⁹ Група аутора, 1970.

ректор I класе Треће београдске гимназије или како се тада звала Гимназије „Јосиф Панчић“ у Београду²⁰ постао је Живојин П. Симић. Указом, од 10. априла 1904. године, одлучено је да се школа зове само Трећа београдска гимназија и под тим називом ради све до 1956. године.²¹

На почетку ова школа је радила у старој згради код Вазнесењске цркве, подигнутој 1864. године. Пошто је она била тесна и неусловна одлучено је да се приступи изградњи нове школске зграде. Пројекат су урадили познате архитекте Душан Живановић и Драгутин Ј. Ђорђевић. После више одлагања њена изградња почела је јуна 1905, а завршена је октобра 1906. године. Убрзо потом извршено је њено пресељење у нову школску зграду на Цветном тргу (ул. Његошева број 15), па је настава у њој почела 7. новембра 1906. године.²²

Нема сумње да је велике заслуге за зидање нове школске зграде, која је идентична са гимназијском зградом у Ваљеву, имао директор Симић, који је још у Зајечару показао да уме да организује и надзире изградњу школских објекта. У прилог овој констатацији иде и чињеница да је он још за време зидања школске зграде образовао комисију која је имала задатак да за нову школу одабере одговарајући намештај и инвентар. Захваљујући и томе школа је снабдевена ђачким клупама и столовима за цртање који су тада били најмодернији. За сваку учионицу била је набављена по табла израђена по нацрту београдског професора математике Николе Врсаловића, а на којима се писало писаљкама у боји на белој хартији. Гимназија је и касније набављала савремена средства за наставу па је још 1912. године имала два пројекцијска апарата – за дијапозитиве и филмове.²³

Иначе, због своје архитектонске и историјске вредности школска зграда је још 1964. године проглашена спомеником културе. Из образложења Решења, види се да је зграда саграђена у стилу академизма са јасно наглашеним класицистичким елементима у богатој спољној

20 Ова школа основана је за време друге владавине кнеза Милоша, 1859. године, као популарно названа Теразијска полугимназија. Током 1875. године мења назив у Београдска нижа гимназија, а 1891. године указом Министарства просвете у црквених послова Краљевине Србије добија назив Трећа београдска гимназија. Касније је позната као класична гимназија, а од 1963. године је Осма београдска гимназија.

21 Извесно време, између два светска рата, звала се Трећа мушка реална гимназија у Београду.

22 Група аутора, 1992, 52

23 Исто, 142.

и унутрашњој пластичној декорацији. Карактеришу је раскошне фасаде, богата спољашња и унутрашња орнаментика, широка степеништа и холови са мермерним стубовима. По тим оценама зграда представља најбољи примерак прве најмодерније школске архитектуре са почетка 20. века по својим конструктивним, функционалним и стилским одликама.

На положају директора Треће београдске гимназије Живојин П. Симић је остао до 20. априла 1906. године, када је са навршене 32 године указне службе пензионисан, због болести и по сопственој жељи.²⁴ Непосредно пред пензионисање одликован је орденом Светог Саве II степена са звездом. Испраћен је како то заслужнима припада.

Ако је судити по резултатима које је остваривао у настави могло би се рећи да је имао изузетно богату и успешну каријеру. Међутим, у њој је било доста успона и падова. Чини нам се да је тешко наћи средњошколског професора који је имао толико промена радних места и премештаја из једног у друго место. Имамо и податак да је пре повратка у Београд извесно време радио и у Смедереву али потврду за ту тврдњу нисмо успели наћи. Њему то као да није сметало већ је настављао да ради са истим ентузијазмом и да остварује још боље резултате. Ни неправде које су му наношене нису га поколебале и обесхрабриле.

Неуморан на сваком пољу

И ако је био дете са села, које је тако рећи побегло из родног краја да би се школовало под врло тешким околностима, Живојин П. Симић је имао не само солидну стручну спрему већ и високу општу културу. Неуморно је радио на самообразовању и имао смисла и воље и интересовања за све гране културног живота. Нарочито је имао развијен осећај за уметности и уживао у њима. Музику и песму је много волео и отуда његов дугогодишњи рад у појединим певачким друштвима. Имао је још једну лепу врлину. Био је штедљив, живео скромно и никад се ничим није разметао.

У раној младости Живојин П. Симић се интензивно бавио књижевним и новинарским радом. У више наврата опробао се и у превођењу. Нешто је радио заједно са Симом Пандуровићем и Милованом Ђ. Глишићем. У приказу књиге *Хиљаду и једну ноћ* он и Милован Ђ. Глишић

²⁴ Ђурић, Јовић, 2004, 385-386

су написали: „Што се тиче нашег верног превода, ласкамо себи да се нећемо постидети пред нашим читаоцима“.²⁵

Као добар стручњак и вредан професор уживао је изузетно поштовање својих колега и претпостављених, па је на различите начине учествовао у просветном и политичком животу старог Београда. Годинама је био надзорник основних школа и изасланик министра просвете на испитима у Вишој женској школи. Истовремено био је члан Комисије за полагање професорских испита итд.

Као свог редовног члана Управа Професорског друштва бирала га је и делегирала за изасланика на Ободској прослави у Црној Гори. Министарство просвете одређивало га је да држи практична предавања за учитеље. Био је члан Главног просветног савета Србије. Указом од 23. новембра 1884. године постављен је за заменика, а Указом од 5. децембра 1886. године за члана Дисциплинарног суда²⁶.

Овај свестрани Тамнавац активно је учествовао и у друштвеном и културном животу нашег народа и био је ангажован у раду више просветних и хуманитарних установа, па су му повераване и разне одговорне дужности. Бавио се и добротворним радом, па је био утемељивач фондова за помагање сиромашних ученика зајечарских школа; члан и утемељивач Учитељског удружења; члан и добротвор Српске књижевне задруге; почасни члан Зајечарског певачког друштва, члан управе Вишег завода за васпитање девојака, почасни члан Зајечарског певачког друштва итд. Неко време био је и члан одбора Завода за васпитање девојака у Београду. Годинама био је члан одбора Београдске општине и члан њеног Одбора за помоћ поплављеним.

Више од 16 година Живојин П. Симић био је председник Певачког друштва „Станковић“ у Београду, које је основано, 2. августа 1881. године, и носи презиме првог српског школованог музичара Корнелија Станковића. Иначе, тај композитор, хоровађа и пијаниста, први је увео основне хармонске записе српских изворних и духовних композиција. До Другог светског рата хор овог друштва достигао је престижан углед и гостовао је у многим земљама, од Француске до Русије.²⁷

У време док је био председник, а под покровитељством Њ. В. Краља Петра I Карађорђевића, при овом друштву 1911. године основана је Музичка школа „Станковић“ у Београду. Кроз ову школу су прошли

25 *Српске новине*, 1873, 428.

26 Цонић, 1927, 282.

27 Током 2003. године реактивиран је и реafirмисан хор, окренут је очувању традиционалних вредности, извођењу световне и духовне музике, као и афирмисању савремених домаћих аутора.

многи, данас признати музички уметници и предавали врсни педагози и музички експерти о чему сведоче бројне награде и признања.

Члан и добротвор Српске књижевне задруге

Као велики љубитељ писане речи и добре књиге Живојин П. Симић био је члан и добротвор Српске књижевне задруге, наше најстарије издавачке установе и једне од малобројних културних институција српског народа основаних у XIX веку које су успеле да се, и до данас, одрже упркос тешкоћама и искушењима кроз која је пролазила.

У њеним Правилима писало је да се оснива „у намери да помогне правилније ширење одабраних дела из лепе књижевности и из опште корисне поуке и тако да ствара књижницу за све редове народа“. Ради остварење тих циљева Задруга је сваке године издавала „по једно коло књига према својим средствима“, које „не може обухватити мање од шест књига ни мање од шест штампаних табака у књизи“. Прво редовно Коло, најзначајније библиотеке Српске књижевне задруге и најзначајнија библиотека српске културе и књижевности у целини, објављено је већ у јесен 1892. године. Кроз шест година почела је да издаје и нову библиотеку „Забавник“, а касније и библиотеке „Поучник“, „Савременик“, „Посебна издања“ и друге. Са Матицом српском у Новом Саду, суиздавач је библиотеке „Сто књига српске књижевности“, а са београдском „Просветом“ – „Уметнички споменици Југославије“.

Српску књижевну задругу основала је група од 17 професора Велике школе, научних и јавних радника, 29/16. априла 1892. године у Београду. У то време настале су још неке наше веома значајне научне и културне установе, попут Српског ученог друштва из кога се развила Српска академија наука и уметности; Велика школа које је прерасла у Београдски универзитет; Народно позориште, Народна библиотека и др. За нас је посебно значајно да су међу њеним оснивачима били и Ваљевци: Љубомир Ковачевић из Петнице код Ваљева и Светомир Николајевић из Радушје код Уба, професори Велике школе; Живан Живановић, државни саветник из Живковаца код Љига и учитељ Урош Благојевић из Ракара код Мионице. Са њима је био и потоњи академик Милан Ђ. Милићевић, који је претходно неко време као судски чиновник живео и радио у Ваљеву.

За њеног првог председника изабран је историчар и филолог Стојан Новаковић, за потпредседника лекар и песник Јован Јовановић Змај, а секретар (тајник) био је историчар Љубомир Ковачевић, књижничар Андра Гавриловић и благајник учитељ Урош Благојевић. Од 1895. до 1898. године председник задруге био је Љубомир Ковачевић, а касније

потпредседници су били Живан Живановић и Милован Ђ. Глишић, док су њеном управном одбору дуже време радили Десанка Максимовић и још неки. Прво завештање овој задрузи од 1.000 динара дао је др Лаза Димитријевић, окружни физикус из Ваљева.

Поред Живојина П. Симића међу добротворима ове угледне установе налазимо: Влад. Атанацковића, трговца из Ваљева; Богосава Спасојевића, трговца из Уба; Јована Молнара, књижара из Ваљева; Драгутина Гођевца, адвоката у Београду из Ваљева; Димитрија Ђукнића, свештеника из Калањеваца код Љига; Божидара Алексића, трговца у Убу; Димитрија Миту Благојевића, свештеника у Врелу код Уба; Милинка Ђорђевића, трговца у Мионици; Здравка Спасојевића, трговца у Ваљеву; Вујану Спасојевић, трговца у Убу; Светозара Гођевца из Ваљева, трговца и индустријалца у Београду; Чедомира Гагића и Љубомира Денића, инжењере у Ваљеву; Богдана Јанковића, директора Гимназије у Ваљеву; Светозара Поповића, трговца – извозника из Ваљева, Љубивоја Першића, генерала у пензији, родом из Ваљева; Милорада Ив. Протића, свештеника из Каменице; Ану Прикелмајер, учитељицу из Ваљева; Боривоја Тошића, мајора из Ваљева; Радомира Поповића, свештеника из Рабровице, Станка Ивановића, проту из Ваљева и више правних субјеката.

Великих заслуга за успешан рад и развој Српске књижевне задруге имали су и повереници који су растурали књиге у народ и прикупљали претплату. На том послу посебно се истицао Стеван Јовановић, учитељ у Јовањи, који је због тога био одликован сребрном медаљом, а почетком XX века запажени су и: Светислав Гојковић, учитељ у Бањанима код Уба; Андра Гроздановић, књиговођа из Ваљева; Милош Терзић, свештеник из Ваљева, Михаило Миладиновић и Петар Велимировић, професори из Ваљева; Светозар Стојковић, учитељ у Забрежју код Обреновца, Милорад Протић, свештеник из Каменице, Миливоје Пауновић, учитељ у Мионици; Коста Зега, књиговођа у Обреновцу, Никола Даничић, учитељ у Осечини, Божидар Алексић, трговац у Убу итд. Захваљујући њима многа вредна издања Српске књижевне задруге из Београда нашла су читаоце у ваљевском крају.²⁸

Напредњак – краљев и народни

Друга половина XIX века у Србији била је испуњена продором модерних идеја и жестоким политичким сукобима који су имали утицај и на развој уставности. Окосница тих вишедеценијских јавних борби

28 Радојчић, 1992, 4

била је да се ограничи владалачка самовоља, с једне, и партијска ускогрудост, с друге стране. То је био период осетног успона српске уставности, мада ни у том времену никада није достигнута стабилност институција.

Као што смо већ записали још у најранијој младости Живојин П. Симић се интересовао за политичка збивања у друштву. Најпре је био под утицајем идеја Светозара Марковића и наклоњен социјалистима. Због тога је чак имао озбиљних непријатности, па је прогањан и кажњаван. Дакле, веома млад се почео бавити политиком и постао је познат као даровит говорник.

После доношења Устава 1869. године Србија доживљава продор нових европских идеја, што је политички живот учинило још динамичнијим. Године 1881. године први пут се оснивају политичке странке у модерном смислу речи: Либерална, Напредњачка и Радикална. Оне јасно артикулишу своје политичке програме што је имало велики утицај на формирање државних институција у наредном периоду.

Живојин П. Симић међу првима приступа Српској напредној – Напредњачкој странци, која је настала од младоконзервативних елемената, на челу са Милутином Гарашанином. И поред својих конзервативних корена, напредњаци су се тада залагали за убрзану модернизацију земље. За разлику од либерала они темељ српске државности нису тражили у традицији српског народа, него у модерним тековинама Европе. Зато су и могли бити тако оштри критичари Устава 1869. и нису инсистирали на свевласти Скупштине, него на активној улози круне и посебном политичком значају виших друштвених слојева. Отуда се све чешће могло чути да је „разблажен либерализмом“ њихов конзерватизам усмерен на постепену модернизацију земље. Тврдећи да српско друштво због слабе просвећености и сиромаштва није спремно за убрзану демократизацију предлагали су увођење дводомног парламентаризма.

Као што се зна, Напредњаци су били на власти од 1880. до 1883, од 1884. до 1887. и од 1895. и 1896. године. У почетку је Напредњачка странка допуштала политичке слободе и права грађана да би касније постала страховито омрзнута због угњетавања народа. Због тога су, 1887. године, кад је сишла са власти њени представници линчовани, куће им рушене, имања спаљивана а појединци прогањани и на друге начине шиканирани.

Језгро организације Српске напредне странке из осамдесетих година XIX века чинили су: Милан Пироћанац, Милутин Гарашанин, Стојан Новаковић, Ђока Павловић, Димитрије Радовић, Чедомиљ Мија-

товић, Љубомир Каљевић, Димитрије Маринковић, Марко Стојановић, Ђорђе Стојановић, Ђорђе Пантелић, Милан Милићевић, Милан Кујунџић, Мита Ракић и Моја Гавриловић. Према распрострањеном уверењу она је представљала дворску странку за коју је краљ Милан (Обреновић) улагао ауторитет владаоца, решен на одлучну борбу против радикала. Распуштена је 1886. године кад је краљ нашао ослонац у Радикалној странци. Почетком 1906. године Српска напредна странка је обновљена око Стојана Новаковића, али су њено језгро чинили представници новог политичког покољења: Павле Маринковић, Љубомир Ковачевић и Живојин Перић.

Као напредњак Живојин Симић је више пута био народни и краљев посланик у Народној скупштини Краљевине Србије у периоду од 1882. до 1896. године²⁹. Познато је да је био секретар Уставотворног одбора 1888. године који је припремао онај чувени Устав. Поред њега у том одбору из ваљевског краја били су следећи посланици: Милош Л. Глишић из Ваљева, Милан Драгојевић из Робаја код Мионице, Љубомир Љуба Молеровић из Врачевића код Лајковца и Аксентије Ковачевић из Берковца код Мионице.

Како у то време ни међу посланицима Народне скупштине Србије није било много писмених људи, а он је био истински интелектуалац, не ретко су му повераване дужности једног од секретара Народне скупштине Србије. Ту дужност обављао на: редовном заседању одржаном од 6. маја до 16. јуна 1884. године у Нишу; ванредном сазиву одржаном од 19. до 23. септембра 1885. године у Нишу; ванредном сазиву одржаном од 30. јуна до 13. јула 1886. године у Нишу; на редовном сазиву одржаном од 15. до 25. јула 1886. године у Нишу и на редовном заседању одржаном од 5. октобра до 2. новембра 1886. године, такође, у Нишу.³⁰

Борба за пензије уметника

Подаци о деловању Живојина Симића у Народној скупштини, могу се наћи у Архиву Србије и Стенографским белешкама са скупштинских заседања. Оне су живописан и веран запис на основу којег се може стећи увид, не само у историју парламента, већ и у развој политичких ставова и идеја; посматрати однос народних посланика и грађана према овој високој установи, као и њихов начин опхођења и образлагања сопствених и страначких погледа.

Као илустрацију тога наводимо предлог краљевског посланика Живојина П. Симића о пензијама за уметнике. У обраћању Народној

29 Петровић, 1994, 204.

30 Мајданац, 2004.

скупштини из Београда, од 4. децембра 1895. године, он каже: „У нас књижевним и уметничким радом не итеку се каишићали од којих књижевници и уметници могу живети и онда, када од изнемоћлости и ситарости, не могу више зарађивати свој хлеб. И ако нису чиновничком каријером или каквим наследством или миразом постављени у ситање да и у тим данима могу пристојно живети и деци својој за уживање после себе оставити, онда су удовице њихове осуђене да раде и најжрубље послове да ошхране децу српскога књижевника или српскога уметника. И ја ситавам ишитање Српској Народној скуиштини: је ли достојно српскога народа да удовица омиљенога песника његова Војислава Илића коме он хоће ситоменик да диже, иде на вунару или у фабрику дувана да заради дневно два динара, да нахрани, одене и озреје децу српскога песника Војислава.

...Предлажем и молим Народну скуиштинину да буде мајка и заштитница српских књижевника и уметника и деце њихове, и да усвоји ово шито иде:

Српски књижевници и уметници, који су својим књижевним радом и уметничким штекли заслуга за српство, а нису могли чиновничком каријером или другим којим начином обезбедити пристојан животи у оним данима, у којима са телесне и умне изнемоћлости не би више могли зарађивати своја издржавања, могу добити ситалну пензију из државне касе.

Право и количину овакве пензије и ишврђује по прешходној оцени Српске краљевске академије, својим указом Краљ Србије. Удовица и деца штаквога књижевника или уметника имају право на иоловину његове личне пензије, коју је имао или коју би имао да је овај закон раније ишитојао”³¹.

Већ и ово залагање показује да су му у свакој ситуацији национални и општи интереси изван личних. Скроман у свему није хтео да уз помоћ политике гради личну каријеру. Када му је, 1896. године, лични пријатељ Стојан Новаковић нудио да буде министар просвете и црквених послова, он се најсрдачније захвалио на високој почаст и замолио да га оставе у школи да би могао да настави свој стручни и научни рад. Урош Џонић,³² поред осталог, тим поводом пише: „Као политичар није био ситничар, партизан и себичан, већ је увек имао пред очима више националне идеале“. Светла карактера, до крајности пун осећања према дужности, исправан на сваком послу, он је све радио са љубављу и уверењем да ће својим радом допринети општем народном добру.

31 Шкодрић, 2002, 10

32 Џонић, 1927, 285

Свестрани и предани делатник Друштва Светог Саве

Као што на почетку забележисмо посебну активност испољавао је у раду Друштва Светог Саве у Београду, које је основано 1886. године. Његово оснивање било је у непосредној вези са отпочињањем националне акције Србије у Старој Србији и Македонији, када је Српска напредњачка влада на челу са Милутином Гарашанином сачинила план вођења добро осмишљеног просветног, културног и верског рада међу тамошњим Србима.

Иначе, с том акцијом је требало да се крене још 1885. године, пошто се на неколико великих митинга одржаних у Београду, Врању и Нишу, у пролеће 1885. године, чуо једногласан захтев да се треба што пре организовано супроставити све снажнијој бугарској и грчкој пропаганди у Старој Србији и Македонији. Под њиховим притиском се у великој опасности нашао тадашњи српски народ коме је уствари претило одрођавање и асимилација. Српско-бугарски рат, вођен новембра 1885. године, зауставио је и одложио почетак планиране акције. Губитак тог рата за Србију био је нови подстицај уверењу да се само мирним путем може зауставити надирућа опасност.

Чланом 1. Основних правила Друштво Светога Саве основано је са задатком да шири просвету и негује национално осећање и врлине у српском народу. Тај задатак остваривало је: а) издавањем ваљаних књига, слика и песама; б) подизањем и потпомагањем школа, где буде потребно; и новчаном помоћи, где ова затребала буде. Такође, предвиђено је да се материјална средства за те намене обезбеђују: а) од годишњих улога редовних чланова; б) од улога чланова утемељивача; в) од добровољних прилога и легата (завештања); г) од приређивања беседа, предавања и представа; и д) од продаје својих књига.³³

Живојин П. Симић не само да се учланио у Друштво Светог Саве, већ је био и члан – утемељивач по одлуци друштвене управе.³⁴ Више од четврт века (од 2. фебруара 1890, до 23. марта 1924) биран је за члана управе тог друштва али био је и један од његових првих секретара. Остало је забележено да је као секретар Друштва Светог Сава 1897. године поздравио Словенце који су им били у посети.³⁵ За то време председници тог друштва су били: Светомир Николајевић, Андра Ђорђевић и Милутин Ј. Марковић.

33 Друштво Светог Саве, 1886, 5-8

34 Џонић, 1927, 285

35 *Босанска вила*, 1897, 12-15

Нова зграда Друштва Светог Саве у Београду

Биран је на разне функције у Друштву Светог Саве и извршавао бројне и разноврсне послове. Тако је, на пример, као члан Главног одбора овог друштва потписао проглас Србима, Хрватима и Словенцима 22. фебруара 1920. године. Проглас је упућен под називом „Браћо Срби, Хрвати и Словенци!“ испод којег стоји поклич „Брат је мио, које вере био“.³⁶ Поред тог Прогласа, који је упутио браћи Србима, Хрватима и Словенцима, Главни одбор је донео одлуку да се и лично дође у везу са управама сличних друштава по програму у браће Хрвата и Словенаца, са Друштвом Светог Мохора и Друштвом Светог Кирила и Методија

Током 1889. године, као секретар (тајник) друштва, преузео је и уређивање друштвеног органа „Братство“ и уредио је три књиге: IV, V и VI књигу друштва, односно II (1888), III и IV „Братства“ (1889), које су бесплатно штампане у Државној штампарији, у више хиљада примерака. У почетку су те књиге најпре годишње штампане под насловом „Друштво Св. Саве“, а од трећег броја као часопис – алманах „Братство“. Била је то поучна и садржином корисна књига која је, по тадашњим оценама, „одговарала правом српском духу и осећањима“.

Мада је био у поодмаклим годинама, а уз то и болешљив ни после 1912. године и почетка балканских ратова, није пропустио ниједну друштвену седницу Главног одбора, ниједну друштвену скупштину и ниједну прославу „Светог Саве“ а да не дође. Својим дугогодишњим упорним стваралачким и преданим радом у овом Друштву оставио је дубоког трага о себи и тако постао један од његових темељних симбола.

³⁶ Споменица Друштва Светог Саве (1886-1936), 1936, 107-109

Познато је да је живео у скромним материјалним приликама, па ипак је измиривао све друштвене обавезе и дао 14 динара за изградњу светосавског дома у Београду. По многим оценама био је велики патриота и неуморан раденик. О томе можда најбоље сведоче речи Светомира Николајевића, дугогодишњег председника Друштва Светог Саве и тадашњег председника српске владе, изговорене на VI скупштини друштва, одржаној 4. јуна 1895. године, када је између осталог рекао:

„Ја познајем доста наших патриотских и хуманих друштава. У већини од њих сам и сам члан, и могу смело тврдити да ниједно друго друштво нема у својој управи чланова који би били вреднији и више одани овом послу од чланова управе Друштва Св. Саве. Напуштати годинама своје послове и интересе своје породице, па се посветити свом одашоћу и љубављу раду у Друштву Св. Саве и то без икакве плате и награде могли су само људи као г. г. Мијаило Јовановић, Тих. Марковић, Живојин Симић, Срета Стојковић, Андра Ђорђевић, Ђока Миловановић, Коста Шуменковић. Нека им је од мене и овом и сваком другом приликом хвала“.³⁷

Вероватно делом и заслугом Живојина П. Симића од 1886. године ово друштво је имало своје пододборе у Ваљеву (на челу са др Светозаром Атанасијевићем, лекаром, а од 1906. године Драгутином Секулићем, трговцем, потом Владимиром Војиновићем, директором гимназије и Антонијем Делимировићем, професором); Убу (на челу са Васом Ј. Јанковићем, намесником) и Обреновцу (Иваном Гудурићем).

Има доста легатора, добротвора и утемељивача, међу познатим жителјима овог краја, попут: Вујице Ковачевића, вишегодишњег учитеља у Мионици и Ваљеву; Трифуна Бошковића, трговца из Обреновца; а као добротвори помињу се Живојин П. Симић, професор Београдске реалке; његова супруга Велика Симић; Софија, супруга Милоша Глишића, бившег председника ваљевске општине; Ваљевска штедионица; Ђура Марковић из Обреновца, Зора и Светозар Гођевице, трговци и индустријалци у Београду из Ваљева.

И међу утемељивачима овог друштва су били: Живојин П. Симић и Велика Симић, али ваљевски „Београђани“: Марко А. Лазаревић, касациони судија; Ђуро Козарац, оснивач и први директор Ваљевске гимназије; Милош Гођевац; већ више пута помињани Светомир Николајевић, професор Велике школе; Митар Ракић, министра финансија из Мионице; Стева Добривојевић, адвокат у Београду из Словца; Павле Радосављевић, столар у Београду из Маркове Цркве; Ђорђе – Ђока

37 Исто, 86.

Миловановић, учитељ цртања на Великој школи, пореклом из Драгодола код Осечине, Милоје Ж. Тадић, познати трговац; Коста Андријашевић, учитељ; др Милорад Гођевац, лекар; Светозар Никетић, професор у Београду, који је претходно службовао у Ваљеву; Ранко Петровић гимназијски професор и посланик из Брезовица са Повлена; Живојин Мишић, мајор, рођен у Струганику код Мионице; Михаило Бобић, професор гимназије, пореклом из Драгодола; Љуба Ковачевић, академик; Драгић Солдатовић, правник – судија, рођен у Баставу код Осечине; Ђока Ненадовић, адвокат, пореклом из Бранковине; Драгутин Гођевац, адвокат; Михаило Радивојевић, бив. судија Окружног суда у Ваљеву; др Воја Кујунџић, лекар и Милан Кујунџић, професор Велике школе, пореклом из Ваљева; др Драгутин Јанковић, адвокат, родом из Уба; др Алекса Станишић, саветник, бивши ваљевски гимназијалац; Душан С. Николајевић, књижевник, пореклом из Радуше код Уба; Радослав Перовић, професор и историчар, родом из Ваљева; генерал Љуба Милић, бивши ваљевски гимназијалац; Милорад Карамарковић, индустријалац из Пожаревца, рођен у ваљевским Лесковицама и други.

Из Ваљева и околине чланови Друштва Светог Саве су били: Рада Ф. Радосављевић, адвокат, Никола Радојичић, Радован Бошковић, Илија Јеленић, Филип Павловић, Никола Ђерић, Грујица В. Поповић, Стеван Поповић, свештеник; Јово Ђуковић, Мића Јанчић, Захарија В. Протић, Марко Јанчић, Јеврем Ђуричић Никола Ристивојевић, Јанко И. Бабић, Живко Тадић, Коста Андријашевић, Лазар Ђокић, др Светозар Атанасијевић, Радован Јовановић, Љуба Молеровић, Драга Љ. Молеровић, Милан Младеновић, Мирко Радосављевић, Сава Николић, Цајка И. Марковић, Манојло Пањевић, Таса Стојановић, Андрија Цвијановић, Богосав М. Спасојевић, Васа Ј. Јанковић, Петар Стефановић, Димитрије Петковић, Јеврем Јовановић, Јован Тодоровић, Мих. Недић, Радован С. Кнежевић, Коста Поповић, Благоје Ц. Лештарић, Јован Ђириловић, Андреја Давидовић, Тома Поповић, Митар Стајчић, Спасоје Балиновац, Маринко Радовановић, Сима Поповић, Спасоје Живановић, Антоније Јовановић, Василије Јањић, Мих. Грујичић, Мих. Викторовић, Јован Спасић, Јанићије Ђерић, Милисав Перић, Степан Р. Мишић, Станко Михаиловић, Милан Пајевић, Јеврем Андоновић, Владимир Глумац, Милутин Жујовић, Јован Павловић, Свилеувска школа, Драгутин Секулић и Трговачка омладина.³⁸

Нема сумње да су Живојин П. Симић и његови блиски сарадници у том друштву из ваљевског краја (Светомир Николајевић, Љубомир

³⁸ Друштво Светог Саве, I, 1886, 208.

Ковачевић, Живан Живановић, Живојин Рафаиловић и други) својим држањем, укупним радом и неспорним ауторитетима допринели да се оволики број наших суграђана учлани у ову хуманитарну и патриотску организацију.

Четрдесет година у Чупићевој задужбини

Изузетно велику активност Живојин П. Симић испољавао је у раду Задужбине Николе Чупића,³⁹ која је 1874. године започела свој дуго-трајни плодносни рад у Београду, у тадашњој Улици Краља Александра бр 81. На челу ове задужбине која је имала плодну и разноврсну активност су били наши познати великани: Милан Ђ. Милићевић, Стојан Новаковић, Љубомир Ковачевић, Добросав Ружић и Тихомир П. Ђорђевић. Она је имала изузетно развијену издавачку и просветитељску делатност, а од 1880. године сваког 31. јануара – на дан смрти Николе Чупића – у свечаној сали Велике школе (Универзитета) у Београду, организована је свечана јавна седница и парастос оснивачу Задужбине.

Још 31. јануара 1883. године, на седници Одбора те задужбине, под председништвом Милана Ђ. Милићевића, за члана њеног Одбора изабран је Живојин П. Симић и одмах се примио дужности деловође и благајника. Пре њега секретари ове значајне установе били су Светислав Вуловић, Стојан Новаковић и Мита Ракић, док су дужности благајника обављали Сава Сретеновић и Коста С. Протић. Од тог тренутка, пуних четрдесет година, Живојин П. Симић био је благајник и секретар Одбора Чупићеве задужбине⁴⁰. Ту дужност вршио је врло савесно, предано и на опште задовољство, без динара надокнаде. Треба само погледати одборске књиге и веома брзо ће се уочити са колико је љубави, тачности и вредноће обављао поверене послове.

39 Никола Чупић, рођен је 1836. године у Шапцу у породици Куртовића, али је током школовања узео презиме мајчине породице пошто му је мајка Василија била кћи Стојана Чупића, чувеног Змаја од Ноћаја, па је под децимим презименом остао запамћен. Завршио је Артиљеријску школу и посветио се официрском позиву. Био је ожењен Хермином Обреновић, кћерком господар Јована, а синовицом кнеза Милоша, али пошто нису имали потомака брзо су се разишли. Бавио се проналазаштвом и ренте-ријерством. Био је веома хуман човек. Пошто је оболео од туберкулозе настанио се у Орану, у Алжиру, где је преминуо 31. јануара 1870. године. Сво своје имање оставио је српском народу са изричитом жељом да се оно користи искључиво за издавање књига и награђивање писаца.

40 Софронијевић, 1995, 43

Књижевна дела која је првих година свога рада издавала Задужбина Николе Чупића била су углавном патриотско-поучна и научно-популарна, док се касније претежно пажња посвећивала књижевно-научном садржају. Кроз руке Живојина П. Симића прошло је свих 48 књига које је до његове смрти издала Чупићева задужбина. Заслужан је што је редовно излазила „Годишњица“ Задужбине Николе Чупића, од којих је непосредно припремио услове за издавање 31 књиге, и то од њеног V до XXXV броја. Иначе, Годишњица Николе Чупића је научни часопис, претежно историјске и књижевно-историјске тематике, који је издаван средствима Задужбине Николе Чупића. Прва књига *Годишњице* штампана је као осма књига издања Задужбине.

Временом *Годишњица* је постала најважније задужбинско издање, а излазила је из штампе једном годишње. Часопис је с повременим прекидима и не редовностима издаван између 1877. и 1941. године и објављено је свега педесет књига. Продаване су путем пренумерације и посредством књижара. Занимљиво је, да је ђацима и студентима продавана 50% јефтиније. Поручивана је из многих светских центара, као на пример из Петровграда, Париза, Њујорка, али и из Загреба, Сплита, Скопља и многих других градова.

Временом *Годишњица* Николе Чупића постаје важан књижевни алманах. Рецензенти дела и чланака које је објављивала бирани су међу најеминентнијим стручњацима тога времена (Лаза К. Лазаревић, Милутин Гарашанин, др Владан Ђорђевић, Милан Кујунџић – Абердар, др Лаза Докић и многи други). Часопис је посебно значајан јер су у њему сарађивали и признати српски историчари, историчари књижевности, филололози и други научни радници. Ангажован организационим, финансијским и административним пословима Живојин П. Симић није стизао да и сам пише за „Годишњицу“. Колико знамо, написао је само некролог о Стевану Д. Поповићу у двадесет другом броју који је из штампе изашао 1903. године.

Као деловођа Чупићеве задужбине Живојин П. Симић је, 1901. године, поводом троструког јубилеја Милана Ђ. Милићевића⁴¹, председника те задужбине, прикупио грађу и приредио једно издање, као Споменицу о Милану Ђ. Милићевићу. Када је је после четрдесет година рада у Задужбини, а већ сатрвен породичним несрећама и изнурен старошћу, на седници Одбора од 31. јануара 1923. године, поново предложен да буде изабран за деловођу и благајника Задужбине Никола Чупић, Симић је скромно и са сузама у очима изјавио:

41 Седамдесет година живота, 50 година књижевног рада и 100 издатих публикација.

„Господо, данас је равно четврдесет година од када сам ја примио дужности деловође и блажајника у овоме Одбору. Ја се не бих бранио да и даље ошћправљам ове дужности у Одбору, које су ми чиниле част. Али зосћодо, у инћересу рада, реда и усћалашћва живљеж и издашности нежосћо шћо ја у својим годинама и у својој акћивности можосћу и даље давати само ће бићти од користи овој усћанови да ове ћослове ћрими млаћа и свежсија снажа. Затио молим Одбор да ме од ових дужности разреши“.

Према писању Уроша Џонића, који га је заменио на обе те дужности, биле су то просте, а племените речи дугогодишњег просветног радника, једног од оних ретких људи, који су целог живота неуморно радили и са болом напуштали дужности тек у дубокој старости и изнурени од непрекидног рада. Јер, Симић је радио послове у Одбору, не из материјалних разлога, не ради славе, не ради каријере, него из уверења да служи вишем циљу и са вером да се тако служи просвети, науци и домовини.

Имајући све то у виду, Одбор је са жаљењем прихватио његове аргументе и ослободио га тих дужности. И након тога он је међу првима долазио на седнице. Није дошао само на седницу, 12. октобра 1926. године, али он је тада већ лежао на самртничкој постељи. Само три дана касније стигла је вест о његовој смрти па је болно примљена међу свим члановима Одбора али и другим особама окупљеним око Задужбине Николе Чупића⁴².

Научна и списатељска активност

Као што је већ констатовано Симићева основна струка била је српски језик са књижевношћу. Као наставник предавао је тај предмет од 15 до 24 часа недељно. Кажу да је био изузетан познавалац материје коју предаје и изванредан педагог. Због тога су га ћаци са задовољством слушали и својски се трудили да што више науче.

Из области српског језика и књижевности су и његови најважнији научни и стручни радови. Штампасћо их је у засебним књигама: *Предавања из српског језика* (1883, 1884–1887), *Српске ћрамаћике*⁴³, *Српска ћрамаћика за основне школе*⁴⁴ и *Лекћије из српске књижевности* (1897). Његова књига *Мала ћрамаћика*, (поуке о језику) за трећи разред основне школе, одлуком министара просвете ОН 65763, од 8. септембра 1883. године, одобрена је за употребу и као ућбеник основне школе, а доживела је више издања. Слично је било и са књигом *Мала ћрамаћика*

42 Џонић, 1927, 287–288.

43 Раћене методски за II, III и IV разред основних школа.

44 Друго издање из 1887. године, по програму од 20. јула 1884. године.

(поуке о језику) и писмени састави за четврти разред основних школа, (Београд, 1931). Написао је и објавио више књига под називом *Поуке из српског језика* за други, трећи и четврти разред основне школе. Ове уџбенике, углавном је штампало Издавачко и књижарско предузеће Геца Кон из Београда.

Неке од ових Симићевих књига биле су високо оцењене и дуже време коришћене у настави. То се пре свега односи на *Поуке из српског језика*, које су коришћене у основним школама и имале више издања и *Лекције из књижевности српске*, које су коришћене као уџбеник за предмет „Српски језик“ у гимназијама и у периоду 1905-1914. године.⁴⁵

Из преписке Стојана Новаковића и Владимира Карића⁴⁶ произилази да су били јако заинтересовани за поновно штампање две књижице Живојина Симића под насловом *Граматицица* и да се растурају за српске школе у Старој Србији и Македонији јер се веровало да могу корисно послужити на првом месту недовољно оспособљеним тамошњим српским учитељима. После дуже преписке и низа перипетија договорено је да се оне штампају и да им се дода дијалектолошки речник језичких особина македонских крајева са заменом речи, „погрешно“ изговореним, одговарајућим српским речима. Тиме би се отворио пут српском језику у тим крајевима где и није било писмености, а истовремено би се препречио пут бугарским асимилаторским утицајима.⁴⁷ Занимљиво је да су те „Граматицица за I и II разред у Отоманској царевини“, са упоредним насловом на турском језику, штампане у Цариграду 1890. године. То дело има само Универзитетска библиотека у Београду, а издање из 1898. године Библиотека манастира Хиландара.⁴⁸

Као што се види већина његових дела били су школски уџбеници. Штампање уџбеника вршило се по Правилима о штампању уџбеника за народне и средње школе издатим од стране Главног просветног савета Краљевине Србије, августа 1903. године. Уџбеници су били државна или приватна издања (члан 32). Државни уџбеници били су у употреби све док их Министарство просвете и црквених дела не би повукло, док се приватни нису могли користити у настави уместо државних (члан 34). Од приватних за један предмет су могла бити коришћена и два уџбеника, а који ће се од њих у конкретној школи употребљавати

45 Ђуровић, 2004, 444. и 562

46 Војводић, 2003, 74, 264, 277, 280, 310, 316. и 347 – Војводић Михаило, *Стојан Новаковић и Владимир Карић*, Београд, 2003.

47 Архив Србије, Фонд: Министарство иностраних дела, Писмена преписка, 1890, бр. 119.

48 Филиповић, 2006, 266

на почетку школске године одлучивало је Разредно веће по предлогу наставника тог предмета, и он се у току те школске године није смео мењати (члан 45).

Против овако устаљеног државног монопола за уџбенике средњих школа устала је једна група од 15 аутора школских уџбеника, међу којима су били и директор Треће београдске гимназије Живојин П. Симић и професор Сава Антоновић. Та „борба“ аутора међу којима су били и други угледни педагози и научни радници довела је до тога да вредност уџбеника који су се појављивали непрестано расте. Неки од тих уџбеника били су пример како их треба писати и остали су у употреби дуги низ година.⁴⁹

Лекције из српске књижевности су његово последње веће и значајније дело. Урош Џонић⁵⁰ пише да је у њему приказао српско-хрватску књижевност, од најстаријих времена, до деведесетих година XIX века. Према истом аутору рађена је за средње школе, са доста биографско-библиографског материјала. Та књига је дуго била користан уџбеник.

Када је добио пензију Живојин П. Симић није прекинуо својој рад у струци. Тада је нарочиту пажњу усмерио на своје *Поуке из српског језика*, које је Министарство просвете и црквених послова одобрило за употребу у основним школама. У 66. години живота почео је писати целокупну *Српску граматiku*, коју је завршио 1914. године и предао за штампу. Након девет одштампаних табака те књиге дата је мобилизација српске војске, па је рад у Државној штампарији у Београду, где је књига штампана, обустављен. По уласку Аустроугара у Београд и Штампарију рад је нестао или упропашћен.

После завршетка Првог светског рата Симић поново почиње да пише своју целокупну *Српску граматiku*. Рад на новом рукопису је завршен 1922. године. Био је то његов последњи, већи рад, и није могао остати равнодушан, видећи да се тој књизи не поклања довољно пажње. Са ове временске дистанце то је и разумљиво јер је рађена на традицијама Ђуре Даничића и Стојана Новаковића. По мишљењу Џонића, с обзирима да је рађена „за школску и практичну употребу, на основу дугогодишњег наставничког рада, та граматика је по својој прегледности, марљиво прикупљеној грађи и методској страни, не само потпуна и добра, већ и употребљива и боља од многих књига ове

49 Група аутора, 1992, 59 – Група аутора, *Сто година Треће београдске гимназије – ирилози за историју треће, класичне и осме београдске гимназије*, Београд, 1992, 59.

50 Џонић, 1927, 283.

врсте, које су после рата написане не толико ради потребе и науке, колико из спекулативних разлога⁵¹.

Уз то, Живојин П. Симић, написао је више филолошких, педагошких и политичких расправа у разним листовима и часописима. Био је и аутор више чланака о српском језику у *Просветном гласнику*, чији је био и главни уредник неко време⁵². Чланке културне и политичке садржине, објављивао је пре свега је листовима *Видело*, *Досијеј*, *Домовина* и другим. Посебно су били запажени његови прилози о преуређењу основних школа које је објављивао током 1885. године у *Виделу*.

У данашњој *Српској библиографији књиже 1868-1944*, коју издаје Народна библиотека Србије у Београду, заступљен је са 76 јединица. Поред неколико објављених говора, у Библиографији се налазе пописана његова дела, претежно граматике и граматичке поуке које су објављиване и прештамповане од 1885. па све до 1940. године⁵³.

Породична трагедија

Након дуге и тешке болести умро је у Београду 18. јула 1926. године. Сахрањен је сутрадан уз учешће бројних пријатеља и поштовалаца. Том приликом од њега су се опростили многи, међу којима је био и Урош Џонић, бивши секретар Одбора Задужбине Никола Чупића, а актуелни управник Универзитетске библиотеке у Београду.

Поводом смрти Живојина П. Симића, Урош Џонић је писао је: „Био је један од ретко вредних и корисних чланова нашег друштва. Светла карактера, до крајности пун осећања према дужности, исправан на сваком послу, он је све радио с љубављу и уверењем да ће својим радом допринети општем народном добру“⁵⁴.

За свој разноврстан и веома плодносан ангажман Живојин П. Симић добио је више награда, одликовања и других јавних признања. Ево оних најзначајнијих: као краљев посланик 22. фебруара 1889. године одликован је орденом Таковског крста V степена. Као професор Учитељске школе у Београду добио је орден Светог Саве IV степена. На предлог Министра просвете као професор Београдске реалке, 22. фебруара 1888. године, добио је орден Светог Саве III степена. Као што је већ написано, при крају директорисања у Другој београдској гимназији добио је и орден Светог Саве II са звездом. Како је и сам у више

51 Исто, 284.

52 Петровић, 1994, 204.

53 Филиповић, 2006, 266.

54 Џонић, 1927, 279-288.

прилика истицао, од свих одличја најдража му је била Светосавска медаља којом је, као секретар Друштва Светог Саве, одликован од Треће редовне скупштине Друштва „Свети Сава“.⁵⁵ Тада је био професор Београдске реалке.

У близини цркве Светог Николе на Новом гробљу у Београду, налази се породична гробница Живојина П. Симића бившег професора и начелника Министарства просвете⁵⁶. Она је на парцели број 5, у другом реду, на првом гробном месту. Евидентирана је и води се у попису „Гробови знаменитих личности“.⁵⁷

На великом надгробном споменику од црног мермера налази се више фотографија и подужи текст о члановима његове најуже породице, који аргументовано сведоче о трагедији која је задесила његову породицу и прераним губитком више драгих особа. Споменик веродостојно сведочи и о његовим породичним прилика и један од драгоцених извора за израду, не само његове биографије, већ и породичне генеалогije⁵⁸.

На полеђини тог споменика урезане су ове речи: „Породична гробница Велике и Живојина П. Симића“. Са стране стоји: „Јулка Ж. Симић, рођ. Ковачевић умрла 1873.“ На предњој страни споменика исписан је следећи текст: „Велика 1858 – 17. 07. 1922. Живојин П. Симић, 15. 10. 1848.“

На предњој страни споменика пише: „Изумрла породица Ж. П. Симића“, па следе две фотографије. На првој су он и супруга, а на другој њих двоје са још троје мале деце. Потом следи текст: „Рано помрла деца: Загорка и Бранивој у Неготину; Милутин у Смедереву, Косара у Књажевцу и Десанка у Београду.

Даница, шеста дубока рана на срцу родитељском (1886-1890).“

А мало ниже пише и ово: Василије, ђак Париског универзитета, рођ. 1880 – 1903, да ране родитеља буду дубље и теже, свуда и у свему одличан, примерен и мио. Предњачио је сјајан метеор корзо земљом својом.“ Затим следи и овај текст: Нека је вјечна памјат моме оцу Петру и матери Љубици житељима села Врело; Срез тамнавски и родитељима моје жене Велике Сави и Ковиљки Марцелић.“

Обиље ових података и фотографија привлаче пажњу пролазника и изазивају различите коментаре пошто ретко кога остављају равнодушним. Указујемо и на њих пошто их доживљавамо као крик оца који

55 Споменица Друштва Светог Саве (1836-1936), 1936, 73.

56 *Полиџика*, 1934, 10.

57 Костић, 1999, 170

58 Радојчић, 2000.

плаче над рано изумрлом децом. Истовремено, ово нам се чини и као позив да пажљивије погледамо његове породичне прилике.

Породичне прилике

Из записа на надгробном споменику и оног што смо успели да сазнамо Живојин Симић се женио два пута. Прва његова супруга звала се Јулка – Јула Симић, дев Ковачевић, а умрла је веома млада, 1873. године, само после неколико месеци брачног живота. Накнадним проверавањем установили смо да је била кћи Василије, кћери Јанићија Самоуковића учитеља из Петнице код Ваљева и Михаила Ковачевића (1824-1852), свештеника из познате породице Ковачевића из Горњег Лајковца код Мионице, који је најпре учитељевао а потом и богослужбовао у Петници код Ваљева. С обзиром да је рано напустила родни крај и кратко живела о њој немамо конкретнијих података.

Мада су и њени родитељи помрли млади знамо да су се њена браћа школовала. Јулин старији брат Љубомир – Љуба Ковачевић (1848-1922) био је познати професор, истакнути историчар, активни политичар, министар просвете и црквених дела, члан и секретар Српске краљевске академије. Пошто су Живојин и Љуба били „класићи“ и колеге биће да је он посредовао у склапању њиховог познанства и брака. Млађи им брат, Владимир – Владета Ковачевић (1850-?) био је учитељ у више места Србије: Неменикућама на Космају, Петници код Ваљева, Рибници код Мионице, Осечини, и најзад у Крагујевцу, где је и пензионисан почетком XX века.⁵⁹ Његовог сина Михаила Ковачевића, официра и учесника ослободилачких ратова, од 1912. до 1918. године, познатог сокола и витеза Карађорђевог звезде са мачевима, су као бригадног генерала убили бугарски националисти 1927. године у Штипу, па су његово убиство многи широм бивше Југославије оплакали.

Оставши рано удовац Живојин П. Симић је други брак склопио са Великом Марцелић, рођеном 1858. године у Мартинићима у Црној Гори, од оца Саве и мајке Ковиљке. Пошто је са њом у браку живео 48 година, то значи да су се узели 1876. године. Она је била члан добротвор Друштва Св. Сава, Кола Српских Сестара, Друштва Кнегиње Љубице и Београдског Женског друштва. Умрла је 17. јула 1922. године у Београду. Два дана касније у дневном листу „Политика“ објављена читуља о њеној смрти у којој се каже да је умрла „једна од ретко племенитих и честитих Српкиња“⁶⁰.

⁵⁹ Ранковић, 2004, 135-136

⁶⁰ *Политика*, 1922, 5

Велика и Живојин изродили су осморо деце, од којих их је надживела само кћи Бранислава која је била удата за Стевана Јаковљевића (1870-1945), начелника Министарства саобраћаја. Према подацима са породичног надгробног споменика Бранислава је рођена 26. августа 1889, а умрла 14. фебруара 1936. године.⁶¹

У својој аутобиографији, писаној 1898. године Живојин П. Симић пише да је имао троје деце. На слици која је сачувана у његовој заоставштини, породица Симић је овековечена са троје деце, ћерком Браниславом, сином Василијем и још једном ћерком. Која је то друга кћи нисмо могли да установимо. Покојни Симић дочекао је лепу старост.

Племенит човек и добар хришћанин стојички је подносио све те тешке ударе. Само дубока вера у Бога помогла му је да достојанствено прође кроз живот, да сачека старост у раду и да прибрано дочека и сопствену смрт. Захваљујући својим физичким и менталним особинама, неуморном раду и жељи да искаже своје људске и стваралачке потенцијале успео је проживи многе личне и породичне трауме и тешке дане свог народа, али је био срећан што је видео остварење сна многих генерација – освећено и слободно Косово, проширену и велику домовину, ослобођен и уједињен народ. Живот му је био испуњен разноврсним и увек корисним радом⁶².

Породична библиотека

Универзитетска библиотека „Светозар Марковић“ у Београду у свом окриљу има двадесетак посебних библиотека. Оне имају најмање дво-струки циљ: а) да сачувају трајну успомену на дародавца и б) да обогате њен књижни фонд и допринесе даљем ширењу наше културе. Једна од тих библиотека је и породична библиотека Живојина П. Симића.⁶³

Његов зет Стеван Јаковљевић, начелник Министарства саобраћаја, 1937. године писмено је понудио ту библиотеку Универзитетској библиотеци у Београду. Тим поводом у упућеном допису је написао: „Од моје супруге пок. Браниславе, рођене Симић, а по извршном решењу среског суда Бр. 794/936 од 30. маја о. године, поред осталог, наследио сам велику и од вредности библиотеку њеног оца, а мога таста, пок. Живојина П. Симића, бив. професора, начелника Мин. просвете и директора Гимназије у пензији, у којој се библиотеци налази и извештан

61 Радојчић, 2000.

62 Џонић, 1927, 283.

63 Радојчић, 1999, 8

мањи број књига њеног рођеног брата пок. Василија Ж. Симића, Ђака Париског универзитета.

Па у жељи да се сачува што дужа и трајнија успомена и сећање на оца моје пок. супруге а мога таста, пок. Живојина и његову већ изумрлу породицу, решио сам, да целу ову библиотеку, стечену његовим трудом и штедњом, поклоним Универзитетској библиотеци и то заједно са орманима у којима је она смештена и још неким другим стварима за које ће Универзитетска библиотека имати интереса".⁶⁴

У следећем писму Јаковљевић додаје да је убеђен „да је и мој пок. таст Живојин у својој души, сигурно гајио жељу, да се са овом његовом библиотеком, на крају крајева поступи овако, како сам и ја као наследник исте у овом случају поступио“⁶⁵.

Тим поводом Урош Џонић, управник Универзитетске библиотеке о овој понуди известио је Ректорат Београдског универзитета и нагласио да је начелно примио ту понуду јер има простора за смештај, а већ су примљени неки слични поклони и ради се о квалитетним предметима. Тим поводом Универзитетски сенат, на својој седници, од 12. октобра 1937. године, донео је одлуку о прихватању добијене понуде. Истовремено господину Јаковљевићу упућено је захвално писмо у име Универзитетског сената.

Заједно са његовим књигама, Стеван Јаковљевић је поклонио и ормане, слике, једну бисту, сачуване рукописе и још неке ствари које су у вези са библиотеком, као целина и као успомена на породицу поч. Живојина Симића, јер међу поклоњеним књигама има и књига његове кћери (Стеванове супруге) Браниславе и сина Василија студента Париског универзитета. Тај његов поклон примљен је најсрдачније и са обећањем да ће се библиотека заједно са „осталим поклоњеним стварима у вези са библиотеком чувати као целина“ у посебном одељењу и са највећом пажњом и пијететом који заслужује.⁶⁶

Доцније, маја 1938. године, наследник имовине и дародавац Стеван Јаковљевић поклонио је ради одржавања и даљег увећања библиотеке трећину хонорара од будућих издања школских уџбеника Живојина Симића. Одговарајући део хонорара имало је да исплаћује Универзитетској библиотеци Друштво за српско-хрватски језик и књижевност, на које је већ било пренето ауторско право.⁶⁷

64 Универзитетска библиотека Београд, Архива, бр. 1236, од 12. јула 1937

65 Исто, исто

66 Марковић, 1968, 60-61

67 Исто

Библиотека Живојина П. Симића примљена је, 1. септембра 1937. године, у Универзитетску библиотеку у Београду. Пренос књига и других ствари извршен је о трошку дародавца. Садржала је 878 дела, са 2.318 свезака, на нашем и страним језицима. Заједно са књигама тада је примљено још 10 писама, 20 диплома и повеља, осам примерака старог новца, као и један примерак рукописа говора Живојина Симића упућеног у некој прилици патријарху српском Димитрију⁶⁸.

Међу примљеним књигама нашла су се дела Живојина П. Симића, Стојана Новаковића, Милана Ђ. Милићевића, Светислава Вуловића, Доситеја Обрадовића, Вука Стефановића Караџића, Љубомира Стојановића, Љубомира Ковачевића, Панте Срећковића и других. Било је ту и речника, уџбеника и разних стручних књига

Тадашњи управник Универзитетске библиотеке у Београду, у једном службеном акту, записао је да је после прегледа књига и ствари у овој библиотеци нашао да оне „имају вредности и као књижевне, и као научне, и као историјске и као уметничке ствари“. Породична библиотека Живојина П. Симића у Универзитетској библиотеци у Београду годинама се води под сигнатуром П.Б.1.

У овом поклону нашао се и портрет – биста Живојинове кћерке Браниславе Симић, рад вајара Петра Убавкића, који је излаган на Првој југословенској изложби у Београду 1904. године. Тим поводом ликовни критичар Лазар Трифуновић је написао: „То је најсмелије Убавкићево дело, којим се највише приближио савременом схватању скулптуре, осећајући да, сем верно приказане природе вајарство има моћ да проговори и својим посебним средствима и чисто пластичним односима“.⁶⁹

Поред тога поклоњене су и урамљене литографије на којима су Ђура Даничић, Ђура Јакшић, Вук Стефановић Караџић, Јован Стерија Поповић, Јосиф Панчић, Петар Петровић Његош и Михаило Обреновић. Биле су то литографије које су красиле зидове његовог стана у Београду, у улици Молеровој 5. Поред тога ту су се нашле неке фотографије, укази о његовом постављењу и одликовању⁷⁰.

68 Исто

69 Трифуновић, 1973, 39

70 Филиповић, 2006, 271

Извори и литература

Извори

- Архив Србије, Београд, Пописне књиге 1862/63, Окружје ваљевско, Срез тамнавски, Општина врељанска. Резултати тог пописа за општину Уб прештампани су књизи „Наши преци“, Уб, 2002, књ. II
- Архив Србије, Београд, Фонд: Министарство иностраних дела, Писмена преписка, 1890, бр. 119.
- Историјски архив Зајечар, Б2-МС-251
- Универзитетске библиотеке Београд, Архива, бр. 1236, од 12. јула 1937

Литература

- Војводић, 2003, 74, 264, 277, 280, 310, 316. и 347 – Војводић Михаило, *Својан Новаковић и Владимир Карић*, Београд, 2003.
- Глишић С., 1933 – Глишић Станка Ђ.: *Моје усјомене*, Београд, 1933.
- Група аутора, 1970 – Група аутора, *Свој година Друже београдске гимназије (1870-1970)*, Београд, 1970.
- Група аутора, 1987, 41, 45 – Група аутора, *Гимназија и стручне школе у Зајечару 1836/37 – 1986/87*, Зајечар, 1987, 41.
- Група аутора, 1992, 52, 59, 142 – Група аутора, *Свој година Треће београдске гимназије – прилози за историју треће, класичне и осме београдске гимназије*, Београд, 1992.
- Друштво Светој Саве, 1886, 5-8 – Друштво Светог Саве, I, Београд, 1886.
- Ђурић, Јовић, 2004, 385-386 – Ђурић Томислав и Јовић Бранка: *Лексикон писаца Ваљевског краја*, Ваљево, 2004, 385 и 386.
- Ђуровић, 2004, 444. и 562 – Ђуровић Арсен, *Модернизација образовања у Краљевини Србији 1905-1914*, Београд, 2004, 444. и 562.
- Костић, 1999, 170 – Костић Братислава, *Ново гробље у Београду*, Београд, 1999.
- Мајданац, 2004 – Мајданац Боро: *Народна скупштина – од обичајне усјанове до савременог парламента 1804-2004*, Београд, 2004.
- Мала енциклопедија „Просвета“, 1978, 196 – Живојин П. Симић, Мала енциклопедија „Просвета“, Београд, 1978, 3 том
- Марковић, 1968, 60-61 – Марковић Радослав, *Универзитетска библиотека у Београду 1921-1945*, Београд, 1968.
- Педовић, 1998, 136 – Педовић Надежда: *Прејиска Маринка Сјанојевића – одабрана писма (1898-1948)*, Зајечар, 1998.
- Перишић, 1997, 212 – Перишић Мирослав: *Ваљево град у Србији крајем 19. века*, Ваљево, 1997.
- Петровић, 1994, 204 – Петровић Вељко: *Српски писци и сликари*, Сомбор, 2004.
- Радојчић, 2001, 294 – Радојчић Милорад: „Знаменити Тамнавци XIX века” у *Наши преци*, Уб, 2001, I том

- Ранковић, 2004, 135-136 – Ранковић Здравко, *Мионичко школство 1864-2004*, Ваљево, 2004.
- Савић, 1997, 69, 123, 139 – Савић Велибор Берко: *Милован Ђ. Глишић – Сјоменица о 150-годишњици рођења*, Ваљево, 1997.
- Софронијевић, 1995, 43 – Софронијевић Мира, *Даривали су своме ошечеству*, Београд, 1995, 43
- Трифуновић, 1973, 39 – Трифуновић Лазар, *Петар Убавкић*, Београд, 1973.
- Споменица Друштва Светог Саве (1886-1936), 1936, 73, 85, 107-109 – *Сјоменица Друштва Светог Саве (1886-1936)*, Београд, 1936.
- Филиповић, 2006, 266 – Филиповић Даница, *Живојин П. Симић (1848-1926)*, Календар „Колубара“ за 2006. годину, Ваљево, 2006, стр. 266, 271.
- Цветичанин, 1936, 95 – Цветичанин Милан: *Зајечарска гимназија 1836-1936*, Зајечар, 1936, 95.
- Џонић, 1927, 279-288 – Џонић Урош: Живојин П. Симић, *Годишњица Николе Чујића*, Београд, 1927, бр. 36

Штампа

- Радојчић, 1996, 14 – Радојчић Милорад: „(Не заборављени Тамнавци – Живојин П. Симић“, *Тамнавске новине*, УБ, бр 361/2, од 23. априла 1996, стр. 14.
- Радојчић, 2000 – Милорад Радојчић, „Подсетница: Породична трагедија Живојина Симића“, *Тамнавске новине*, УБ, од 28. септембра 2000.
- Радојчић, 1992, 4 – Радојчић Милорад: „Ваљевци у Српској књижевној задрузи“, *Најред*, бр. 2246, од 7. фебруара 1992, Ваљево,.
- Радојчић, 1999, 8 – М. (илорад) Р. (адојчић): „Библиотека Живојина Симића“, *Најред*, бр. 2636, од 6. августа 1999, Ваљево.
- Лазаревић, 1933 – Лазаревић Лука: Врзиновци, *Глас Ваљева*, бр. 32, Ваљево, од 6. августа 1933. године.
- *Босанска вила*, 1897, 12-15
- *Политика*, 1934, 10 – *Политика*, Београд, од 25. октобра 1934.
- *Политика*, 1922, 5 – *Политика* Београд, бр. 5112, од 19. јула 1922. године
- *Српске новине*, 1873, 428 – *Српске новине*, Београд, бр. 107, од 14. маја 1873, стр. 428.

Summary

Živojin P. Simić was born on September 15th, year 1848, in the Tamnava village of Vrelo. After finishing elementary school and 1st gymnasium for boys in Belgrade, he finished Faculty of Philosophy at Great school of Belgrade. He worked as gymnasium professor in Negotin, Valjevo, Knjaževac, Zaječar and Belgrade. In addition, he was a professor of Teacher's education school and Belgrade gymnasium "Realka", and was at position of secretary and head of Ministry of Education and religion. He retired in 1906, as the director of the gymnasium "Josif Pančić" in Belgrade. He passed away in Belgrade on July 18th, year 1926.

He actively participated in social and political life of Belgrade and Serbia. He is known as one of the founders of St. Sava Society, for several years he was a president of choir "Stanković" in Belgrade, was the secretary of Čupić endowment board, founded the money funds for aiding poor students, benefactor of Serbian Literary Society, member of Main Educational Council and of Municipal Board for City of Belgrade, supervisor of elementary schools and so on. He spent several mandates as representative in government in National Assembly of Serbia, in years 1882 and 1884.

He published several philological, pedagogical and political articles in various newspapers and magazines, and some of those newspapers and magazines were edited by him, personally. He wrote several books and school books. He was a hard working, diligent man, but modest, who was considered to be a good role model.

Although, eighty five years have passed since he is gone, it is not known if any street, institution or society bears his name. Moreover, it is not known if anybody in his homeland Tamnava keeps the memory of him alive. Maybe, this anniversary of his death can be a motive for this injustice to be corrected.